

Reportatges retrospectius

Ferrer i Guàrdia i la setmana tràgica

Una mica d'història. -- La setmana tràgica de 1909. -- El que ens diu un dels que visqueren aquella època. -- El castell de Montjuïc. -- El monument a Francesc Ferrer i Guàrdia

UNA MICA D'HISTÒRIA

Aquests darrers dies ha tornat a un pla d'actualitat la figura d'aquell català Francesc Ferrer i Guàrdia, que morí amb el crani travessat per les bales damunt les lloses fredes del castell de Montjuïc.

I ha tornat a l'actualitat momentània perquè la veu pàlida d'un poeta català, home d'esquerra, també Ventura Gassol, ha llançat el seu nom als quatre vents per tal de retre-li un homenatge popular de simpatia.

Qui era Ferrer i Guàrdia? Un revolucionari, un lliurepensador, un àcrata. Ferrer i Guàrdia era tot això, però era quelcom més: un pedagog.

Ell fou el fundador de la famosa "Escuela Moderna", que tant de rebombori mogué en aquells temps famosos de la seva creació. I en aquest punt fou allò que se'n diu un veritable revolucionari, puix que remogué les idees velles per a rejaonar-les. La seva idea pedagògica trobà seguidors, ben aviat, a Bèlgica i a Itàlia, on eren fundades, al cap de pocs temps, l'"Ecole Renouée" i l'"Scuola Laica", respectivament.

No podem creure que la incoherència d'aquest nom, al capdavant Francesc Ferrer i Guàrdia, fou víctima de les seves idees, provocant una tan forta reacció en els elements reaccionaris de la nostra terra. L'home que sabé sacrificar-se en benefici d'un ideal, bé mereix el respecte i la consideració de tots, i més encara, segons sembla, aquest home fou víctima innocent de les iras dels dominadors d'aquella època llunyana que l'ombra pàlida del castell de Montjuïc ens recorda continuament.

Ferrer i Guàrdia era un home que sentia l'Intel·lectualisme, que se sentia atret per la força de les seves idees, i que per aquesta mateixa força aconseguí el que es proposa: la creació de l'"Escuela Moderna".

La democràcia moderna, els homes d'esquerra que senten la vibració interior d'una hora de triomf, saben el que era i el que representava Francesc Ferrer i Guàrdia, català il·lustre, en aquella època embrionària en què sustentava una idea, i més una idea revolucionària i renovadora, era el principi d'un captiveri que acabava, com acabà en aquest home, vessant la sang damunt les lloses fredes del castell de Montjuïc, record vil d'aquells temps que dominava la reacció.

Nosaltres admitem, perquè som demòcrates i perquè vivim aquesta hora revolucionària d'ara, les idees de Francesc Ferrer i Guàrdia. No les aprofitem, però. I això és el que hauríem de fer tots plegats en aquests moments que la revolució triomfa.

LA SETMANA TRÀGICA DE 1909

Francesc Ferrer i Guàrdia morí víctima, com ja hem dit, de la reacció que imperava en aquella hora. Els documents que hem pogut revisar i les declaracions que ens han fet alguns dels seus supervivents, demostren que Ferrer i Guàrdia fou acusat d'una cosa en la qual no havia intervingut. Les seves idees anarquistes el convertiren en el "blanc" de tots els moviments que aleshores es declaraven, i això feu que en més d'una ocasió hagués d'abandonar el país, a causa de les persecucions de què era objecte.

—El dia 17 d'agost de 1909— ens diu un dels supervivents d'aquella època—, el jutge militar senyor Lluís de Guàrdia el processament de Ferrer en causa instruída contra els instigadors, organitzadors i direc-

tors dels successos de darrers de juliol d'aquell any. El castell de Montjuïc s'omplí completament de revolucionaris i de gent que no havia intervingut per a res en els fets que se'ls imputava. En això s'arribà a tal punt, que ingressaren a la presó, i alguns d'ells a l'escamot castell, els col·laboradors de l'"Escuela Moderna" i amics de Francesc Ferrer i Guàrdia— el senyor "Francisco", com l'anomenava familiarment. El seu germà fou deportat a Alcanyis.

—Si Francesc Ferrer intentà la seva defensa, i a tal fi envià una carta a "El País", de Madrid, en la qual negava haver pres part i menys haver dirigit el moviment revolucionari del mes de juliol. En aquella carta protestava també de les injustícies de què fou víctima durant la seva reclusió.

—Les recerques practicades a Montgat, Masnou i Premià no donaren cap resultat pràctic, com tampoc els esborjaments verificats en el seu "Mas Germinal". En aquest procés ocorregué una cosa estranya. El sumari es mantingué en la més absoluta reserva; però malgrat això, sovint apareixien a la premsa còpies de documents que la policia de la haver trobat i que comprometien la innocència del mestre.

—El Consell de guerra celebrat el dia 9 d'octubre a la Presó Model no fou públic, com acostumaven ésser tots els que allí se celebraven. L'entrada fou per rigorosa invitació, facilitada per l'autoritat militar. A l'acte nostre interlocutor fa una pausa molt llarga, i una llàgrima escapa dels seus ulls. Són els records que tornen a la seva ment. Nosaltres respectem aquest silenci, que és com un homenatge a l'home que va saber lluitar per damunt de tot i que sabé morir en defensa d'un ideal, sense claudicacions de cap mena.

—Les precaucions que s'havien pres eren extraordinàries. Presidí el Consell el tinent coronel del regiment d'Infanteria de Maó, Eduard Aguirre de la Calle, amb els capítans vocals Pompeu Martí, Sebastià Carretero, Marcel·lí Díaz, Manuel de Planas, Nicet Garcia i Juli López. Fou jutge instructor Valerià Raso; fiscal, Jesús Marín Rafales, i assessor, Enric Gestá. Actuà de defensor el capità d'enginyers Francesc Galceran Ferrer, el qual feu un magnífic informe demostrant la innocència de l'inculpat. Però tot plegat no serví de res, perquè els testimonis aplegats en contra i els documents apèrfics que es presentaren feren veure que era culpable del que no havia fet. El que més perjudicà Ferrer fou la declaració d'un corresponsal de "El Siglo Futuro", el qual digué que havia vist el processat capitanejant grups.

—La defensa del capità Francesc Galceran Ferrer feu, com ja he dit, convincent i clara. Tot el que els acusadors objectaren en contra de Ferrer i Guàrdia pogué demostrar que no era cert. Per això insistí a dir que el mestre morí víctima de la reacció i de les seves idees progressistes.

—Fou el dia 13 d'octubre al castell de Montjuïc. L'execució, a la qual no vaig assistir, em contaren que fou una cosa emocionant de debò. Encara recordo que em digueren, amb veu esmorteïda per l'emoció, les darreres paraules pronunciantes per Francesc Ferrer i Guàrdia: "Fills meus, digué, apunten bé. Vosaltres no en teniu la culpa. Sóc innocent!"

Siluetes de les Constituents

Don Basilio Alvarez, l'home que vesteix com un capellà i pensa com un jacobí

"Se dilapidó, en gestos de servilismo y de dorada mendicidad, el legado de Cristo..."

tra sotana i el vostre mantell, un ciutadà que no se sap per quines coses absurdes heu vingut aquí, en aquest Parlament de la República, disfressat de capellà. M'han dit, jo no podria assegurar-vos, m'han dit que tan sovint com podeu vestiu la vostra roba "de país", i tireu al tret... Bé, Don Basilio, bé. La vostra simpatia és tanta, l'atracció de la vostra veu és tan intensa, que no us en fareu retret. Amb vos—encara més—jo estic segur que no em clavareu entre cap i coll un desmentiment entre apocalíptic i jesuític.

Heu vist molt, Don Basilio—recordeu la "rosada de llàgrimes, després dels dies de la joventut viscuda en aquell convent de franciscans..."—perquè us espantiu, sobre les pàgines del periòdic, les paraules que heu pronunciat en la vostra conversa amb el reportatge... M'agrada pensar, veient-vos, que afronteu les coses cara a cara. I que sentiu sobre la vostra pell la tragèdia de l'home que no és allò que hauria volgut ésser, que no ha seguit els camins per on hauria volgut començar...

Basilio Alvarez. Don Basilio... Jo faria una excepció amb vos—despit de la vostra sotana i el vostre mantell de parlamentari!—i, per vos, voldria no haver escrit el que acabé d'escriure. Evidentment, i no cal més que veure els vostres gestos d'home i els vostres ulls brillants, i els vostres cabells rebels—que, per ésser-ho, ho són fins els de la coroneta—; no cal més que veure els vostres gestos i escoltar la vostra veu per fer de vos—entre aquest grup de parlamentaris—una excepció.

Semblem, Don Basilio, amb la vos-

Viva l'"Escuela Moderna"! I calgué per sempre més, amb les seves idees al darrere, damunt d'aquelles lloses per les quals corria la sang d'un innocent. Aquesta és una de les més tristes llegendes que pesen damunt el castell que corona la muntanya de Montjuïc.

EL CASTELL I LA MUNTANYA DE MONTJUÏC

El castell de Montjuïc té, per al poble de Barcelona, una sèrie de records tristíssims, el darrer dels quals és el que acabem de descriure. Poc a poc, però, la ciutat ha vençut la muntanya i la muntanya ha de vèncer el castell per a lliurar-lo a la ciutat que ha sofert d'ell totes les vexacions i tots els opòrbis. La dinastia borbònica i tots els seus elements de reacció tingueren en aquell castell l'arma de domini de la ciutat alegre i confiada que ha estat, en tot temps, la nostra Barcelona estimada.

Per tal de desfer el darrer record de la seva acció destructora damunt la ciutat que amb el seu treball ha sabut guanyar la muntanya fins als peus mateixos de les muralles del castell, s'imposà la cessió anunciada fa poc per aquell home noble i comprensiu que es diu Manuel Azafra.

Ahí, però, ja començà el poble la seva peregrinació envers aquella muntanya altíssima coronada pel castell de les llegendes negres. Tingué lloc, al peu mateix de les seves muralles, un aplec de gent d'ideal els quals visitaren el lloc on feu afusellat Francesc Ferrer i Guàrdia.

Poc a poc el poble ens dirà si aquell català il·lustre, aquell pedagog revolucionari i nobilíssim és digne del monument que s'havia projectat...

MANUEL VALLDEPERES

De qui és la terra?

Les reivindicacions dels rabassaires

Què fer? - L'actualitat política. - Madrid. - La rabassa morta. - Moments difícils. - "El rabassaire és una víctima del propietari", diu el senyor Companys. - El secretari general de l'Institut de Sant Isidre declara. - S'imposarà el bon sentit?

Que farem pel número de dilluns? ens preguntàvem intriguats. ¿De què parlarem? L'atenció del país està concentrada en les discussions parlamentàries... Totes les mirades i tots els pensaments convergeixen a l'entorn de les Constituents... Madrid, les Corts, l'esmena dels progressistes, no es parla ací de res més. Catalunya principalment interessada en l'afar, esdevenia una perllongació de Madrid. L'absurda proposició dels socialistes i el discurs d'Alba van fer ací l'efecte d'una bomba. Cares llargues, discussions, pessimisme, mal humor, projectes... Tothom se sentia orador... Sortosament el discurs imponderable del cap del Govern va fer reaccionar a la gent de poca fe, tornant-li l'optimisme que tan aviat havia perdut. Però, tots aquests fets feien augmentar notablement la nostra perplexitat. Havíem arribat ja a divendres i no teníem encara cap idea... Calia fer quelcom tantmateix... ¿I si parlàvem de la "rabassa"? Dit i fet. Encara que la premsa, diàriament donava notícies d'aquest greu problema, nosaltres faríem un petit treball parament objectiu, sense decantar-nos per cap cantó i que serviria per a donar a conèixer a l'opinió, el criteri dels dos sectors en pugna.

La "rabassa", heretatge de la societat medieval, tan estesa a Catalunya, adquireix aquests dies una actualitat insospitada. Malgrat els esforços conciliadors del president de la Generalitat, les parts litigants mantenen llurs respectius punts de vista. Per ara no es preveu cap solució satisfactòria a aquest conflicte agrari. Hom de parla de violències (intervencions judicials, processos, empresonaments... actes que poden provocar greus conflictes).

Davant aquests moments, hem cregut interessant—per tal que els nostres lectors puguin formar un judici concret sobre aquest moviment agrari—solicitar l'autoritzada opinió del diputat a Corts, senyor Companys, figura destacada del moviment "rabassaire" i la del senyor Maspons Camarasa, secretari general de l'Institut Català de Sant Isidre.

EL Sr. COMPANYS DECLARA: La "rabassa" té un origen entènctic peculiar de Catalunya, que consisteix en la cessió de la terra per plantar-la de vinya, a canvi d'una pensió anual. La "rabassa" té un origen entènctic; és una institució temporal. En moltes velles escriptures llegeu: "Enfitusis de rabassa". S'acostuma a acabar quan moren les dues terceres parts dels ceps, i segons el Codi Civil admès, als cinquanta anys.

Les "rabasses" van desapareixent per mitjà de l'usurpació. Valent-se de la ignorància de la pàgèsia, de llur secular submissió que els fa porucs i temerosos, molts propietaris emparats per una llei confusa i endarrerida i una jurisprudència contradictòria i partidista, acomiaden el rabassaire, o sigui el qui haurà plantat la vinya, o era l'hereu adquirent de qui l'havia plantada. Amb un senzill procediment de comiat davant el jutge municipal, el propietari de la terra, es queda amb la vinya ufana a la qual té un valor molt més gros del que tenia la terra quan era erma. Després els interessats van dient que les relacions entre els propietaris i conreadors a Catalunya, sempre han estat harmòniques i cordials.

Els pàgèsos abatuts, acovardits per un caciquisme de poble mil vegades més greu i vergonyós que tots els caciquismes imaginables, callen i conserven la seva covardia tradicional. La "Unió de rabassaires, parcers i altres treballadors de la terra" ha aixecat la moral dels pàgèsos, ha creat

ventada, pel seu davant, sense covardies, sabent que les seves imprecacions eren l'acusació justa d'un gran pecat d'enveliments... A la Cambra, Basilio Alvarez, amb el seu mantell, podia dir encara, aquests dies, una frase magnífica, reflex de la seva magnífica qualitat humana: —Para ser maestro hay que ser padre, en el sentido humano, padre de carne, de sangre y de hueso, porque sólo ese padre puede ver en toda criatura un reflejo de víctima eterna... No em sap greu, no, d'haver fet una excepció amb Don Basilio Alvarez, diputat per Orense.

JOSEP M. MASSIP

Madrid.

(Per retardar en els correus, aquest article del nostre company Massip no va poder anar en el número darrer)

un ideari i ha remogut llur insensibilitat, incorporant-lo a la vida civil.

Mentre l'agricultura no millori no hi ha remei per a l'economia pública. Cal fer agradable la vida del camp, perquè els homes renovadors i intel·ligents no abandonin el camp. Amb una agricultura pobre no tindrem mai una indústria florent. La indústria no fa res més que transformar els productes agrícoles.

Els pàgèsos constitueixen el consumidor més important dels productes industrials.

Protegir d'una manera atrevida i audaç els homes que treballen la terra, és fer política constructiva.

Protegir i assegurar els interessos dels propietaris que no treballen directament la terra ni dirigeixen la producció amb llur intel·ligència, sinó que es limiten a cobrar la venda, és fer obra dissolvent.

Cal dir que les darreres disposicions del Govern i l'actitud dels propietaris que han aixecat l'aldarull d'aquests dies, es relaciona exclusivament amb els rabassaires. Aquests són els menys. Es tracta d'un decret que fa referència també als arrendataris i parcers; i sobre aquest decret ja he dit el que havia de dir.

El senyor Maspons Camarasa diu: Generalment a Catalunya i part de València, el cultiu de la vinya es fa en virtut de contractes nomenats des de molts segles enrasa, de "rabassa morta". El propietari de la terra, cedeix al pagès una part o la totalitat de la finca perquè hi sigui cultivada la vinya. Els ceps són plantats en alguns casos pel mateix propietari i generalment pel que n'ha d'ésser el cultiver.

En el primer cas s'estipula que els fruits es partiran per meitat o bé reservant-se el propietari la tercera o quarta part. Es freqüent que el propietari contribueixi a les despeses de preparació i entreteniment de les plantes com el sofre, sulfat de coure i d'altres. Per aquests motius hi ha una gran diversitat de criteris respecte a la part al·lògota de fruit o collita que correspon a les parts contractants. Hi ha casos en els quals el propietari percep la meitat dels fruits, en altres la cinquena i en altres la sisena part.

En les comarques catalanes on s'hi cultiva la vinya, gràcies a aquests contractes que, com he dit, reverteixen múltiples i diverses modalitats, s'ha creat la classe social dels "rabassaires" o "parcers" els quals gaudeixen d'una situació econòmica pròspera i florent. En molts casos, la majoria, aquests parcers són propietaris d'altres terres que són conreades directament per ells o bé per jornaleros. Per tant els rabassaires esdevenen al seu torn veritables propietaris. Si mireu la qüestió des d'un punt de vista socialitzant, la terra hauria d'ésser donada al veritable cultivador: el jornalero; ja que el rabassaire és un intermediari entre el capital i propietari del terreny—i el treball l'assalaria que cultiva la terra.

Fins a avui havia regnat, entre amo i parcer, una perfecta harmonia. Les relacions entre uns i altres no s'havien alterat mai i si alguna vegada s'havia originat alguna diferència entre les parts contractants, es resol·lia amigablement sense necessitat d'haver d'arribar a inútils i perilloses violències. L'estat actual d'aquesta gestió, és el resultat de les campanyes que vénen fent determinats elements entre la nostra pàgèsia. Emparats pel règim de llibertat de la República, s'han lliurat a una propaganda demagògica que causa quantioses pèrdues a la riquesa vitícola de Catalunya.

Com hem dit al començament, la nostra posició imparcial i purament informativa ens priva fer comentaris sobre aquesta qüestió. Ens hem limitat doncs, a transcriure fidelment les declaracions fetes pels representants d'ambdues parts.

Com a catalans desitjariem que es pogués arribar a un acord cordial i harmònic que posés fi a totes aquestes divergències solucionant aquest vell problema agrari.

Catalunya té presentat un Estatut; cal tenir-ho present.

Copes i Medalles der a esport - - -

E. SEGURA

Plaça Francesc Macià, 16

Telèfon 17915

—Això és massa... hi deixaré la vista darrera aquesta di-
bulo. Almenys duguesis ulleres de can "Ganzer".
—Estigues tranquil·la, que aquestes les hi he comprades.
J. GANZER. — Avinguda del Portal de l'Angel, n.º 33

la rambla

(esport i ciutadania)

CATALA

Aquest és el
paper del nos-
tre poble.
Treballem per
ell com hem
treballat sem-
pre per les
coses ben
nostres

CIUTADANIA

La democràcia uneix

Quan veiem la instintiva reacció patriòtica dels diputats catalans al Parlament apinyant-se davant l'ofensiva anticaltalana dels senyors Alba i Unamuno i dels socialistes espanyols, ens sentim més optimistes respecte a la solidaritat catalanista que serà necessària quan es discuteixi l'Estatut.

Mentre a casa nostra s'aniran ventilant petites diferències familiars entre els partits, aquests mateixos partits, per mitjà de llurs representacions parlamentàries i amb l'ajut dels respectius òrgans de premsa, que són una expressió de la seva força espiritual a Catalunya, faran la unió sagrada indispensable per al triomf de l'Estatut. Aquesta setmana que acaba de transcórrer, que ha estat fecunda en emocions, en inquietuds i en alegries, ha estat també fecunda en ensenyances. A l'actitud hostil del grup socialista espanyol, el més important de la Cambra pel seu nombre i el més perillós per la seva disciplina, la minoria catalana es disposà a la defensiva. La premsa de Catalunya, sense excepcions, aixecà un sol crit. Tota l'opinió catalana, de la dreta, del centre i de l'esquerra, sentí l'emoió de l'ideal superior que fa el miracle de la unitat...

Estem segurs que l'anticatalanisme, que trobarà probablement altres oportunitats per a manifestar-se, toparà sempre amb la muralla inexpugnable de la nostra cohesió patriòtica. Catalunya, que no ha regatejat, ni durant el període revolucionari ni després de la proclamació de la República, la seva aportació generosa al triomf de la democràcia espanyola, farà veure als socialistes espanyols que amb llur actitud incomprensiva i antiliberal es converteixen en un perill per a la República que pretenen servir.

La raó social Alba, Unamuno i Cia. han pogut constatar que els temps canvien, i que les pedres que tiren contra Catalunya els reboten cada vegada damunt llur pròpia cara. Alba, amb l'esperança de provocar la desunió del Govern, llença una bomba i li esclata a les mans. Unamuno, erigit en líder espanyolista, intenta despertar el nacionalisme castellà tan car a Rojo Villanova, i la Cambra, preocupada per sentiments més elevats, se'l pren a broma. Rojo Villanova, dos dies abans, veu rebutjada per unanimitat l'esmena espanyolista que havia preparat contra Catalunya.

La democràcia uneix els esperits liberals. Que se'n convencin els reaccionaris d'allà i d'aquí, els monàrquics que encara somien en una enfonsada de la República i els disfressats de republicans als quals la disfressa facilita l'accés als camins liberals del nou règim. La democràcia uneix. Catalunya ho ha provat en repetides ocasions, i ho provarà, amb més eloqüència que mai, si els socialistes espanyols mantinguessin llur ofensiva contra nosaltres.

Don Niceto Alcalá Zamora, cap del Govern i probable president de la República espanyola, que dijous passat pronuncià un gran discurs a les Corts Constituents, altament beneficiós per a Catalunya i per a la República

Llegim a "Solidaridad Obrera" que s'ha declarat una epidèmia entre els detinguts de l'"Antonio López". Es cert? En tot cas, les autoritats tenen el deure d'esbrinar-ho per a posar-hi remei.

Una gran setmana parlamentària

L'ofensiva socialista - L'actitud de la minoria catalana - Alba se suïcida - Corderos i Ovejeros - Don Niceto Alcalá Zamora, en un discurs insuperable, consolida la República i fa un gran servei a Catalunya

Ja el dimarts, en arribar a Madrid gairebé tots els diputats de la minoria catalana, teníem la impressió que anava a començar una setmana parlamentària pròdiga en esdeveniments. L'hostilitat amb què determinats elements havien debutat l'esmena conciliadora del senyor Alcalá Zamora havia posat en guàrdia la minoria catalana. L'endemà mateix aquestes impressions es varen confirmar. Els socialistes espanyols, la minoria numèricament més important de la Cambra, havien acordat oposar-se a l'esmena que feia possible l'Estatut de Catalunya, esmena que havia de defensar el senyor Alcalá Zamora i que era avalada pel grup progressista.

Aquest acord dels homes de la U. G. T. produí la natural emoció per les conseqüències evidentment greus que podia portar. Els 120 vots socialistes, sumats als agraris, a alguns cavernícoles, als Rojo, Alba i Unamuno i a alguns radicals, podien arribar a fer una opció perillosa per a l'esmena progressista. Immèdiatament els dos ministres catalans celebraren una conversa, després de la qual s'entrevistaren amb el cap del Govern i amb els homes més representatius de la minoria. A la nit tota la minoria celebrà una llarga reunió al Parlament. Què s'acordà en aquesta reunió? No es donà cap referència oficial a la premsa, però lògicament calia suposar que s'havien can-

NICOLAU

viat impressions respecte de la gravetat de la situació creada pels socialistes amb el seu acord de boicotejar l'Estatut.

Els senyors Domingo i Nicolau d'Oliver semblaven disposats, cas que els socialistes persistissin en llur ofensiva, i cas, naturalment, que l'esmena de Don Niceto no aconseguís l'aprovació de la Cambra, a abandonar el govern immediatament i a retirar-se del Parlament junt amb tots els diputats de la minoria catalana sense excepció de cap mena.

Davant la perspectiva d'una catàstrofe que podia ésser tràgica per a la República, els socialistes reflexionaren un xic sobre la responsabilitat que s'incorrien de mantenir llur acord i després d'un canvi d'impressions, les coses semblaren arranjarse una mica.

Dimarts, al final de la sessió, i sorprenent com una escopetada, sorgí l'apassionat debat sobre la República federal. Abans havia estat escoltada amb una certa curiositat la defensa del jove radical-socialista valencià Ferran Valera, el seu vot particular sobre el poema polític-social titulat "Espanya, una República de trabajadores". Paradoxa: dimecres, la glossa melodramàtica del senyor Valera anà a l'aigua. L'endemà, el mateix tema, defensat pel senyor Araquistain, triomfava. Era la resposta dels socialistes a la posició federal d'una gran majoria de radicals.

El debat sobre el federalisme apassionà la Cambra. Alguns ministres que havien abandonat el banc blau tornaren a la Cambra precipitadament. Fou aleshores que el senyor Alba trobà oportunitat d'atacar la sobirania de la Cambra, d'atacar el Govern i de provocar una tempestiva violència.

La incògnita del famós debat augmentà el nerviosisme parlamentari fins l'endemà. L'atmosfera dels centres polítics es carregà d'àcid. Ningú no parlava de res més. Dijous, per fi, Don Niceto Alcalá Zamora d'ixí la incògnita amb un

COMPANYS

discurs magnífic, emocionant, insuperable, que triturrà a l'Alba, aclarí les oïres parlamentàries i provocà una vibració republicana com mai no s'havia vist.

L'endemà, encara, com a colofó digne d'aquesta esplèndida setmana parlamentària, el senyor Unamuno feu un "solo" d'espanyolisme estil Daudet, i deixà quatre coses vulgars bari jades amb quatre d'extravagants per mantenir la seva fama de savi paradoxal.

Co vençuts de la transcendència d'aquesta setmana parlamentària, hem volgut preguntar les impressions de les figures més importants de la minoria catalana a les Constituents.

Llegim el que ens han dit:

LLUIS NICOLAU D'OLIVER

Alcalá Zamora, que tantes proves del seu afecte ha donat a Catalunya, dijous va demostrar-lo amb més eloqüència i més intensitat que mai.

COMPANYS

Si elogis mereix, en tots conceptes, el discurs del cap del Govern, totes les seves gràcies emmaldeïxen davant la de l'oportunitat. Don Niceto va escollir el moment més interessant del seu discurs, quan ja tenia guanyada la voluntat sencera de la Cambra, per fer l'elogi de la democràcia catalana, que en el període revolucionari menyspreà la interessada concòrdia monàrquica per pactar, entre reïxes, amb la veritable democràcia espanyola.

JAUME CARNER

Diada magnífica la de dijous darrer! En aclamar tota la Cambra a Don Niceto Alcalá Zamora, quan aquest evocà la reconciliació d'Espanya i Catalunya, i guanyaren noves i importants simpaties per al nostre Estatut.

En reconquerir la plena confiança del Parlament, després de l'ofensiva creada contra la seva esmena conciliadora, Alcalá Zamora tornava a tenir tota la força del seu prestigi per lluitar en pro de la consolidació de la República, i per tant, en pro de l'aprovació de l'Estatut català.

LLUIS COMPANYS

Us asseguro que en moltes vegades havia sentit una emoció com la que va produir-me la sessió del dijous. Don Niceto, amb el seu gran discurs, ultra aconseguir un gran èxit personal, va salvar moltes coses. Aclarí l'ambient de la Cambra, una mica enarrit, no solament per la qüestió catalana, sinó per certes maniobres subterrànies estil vell-régim.

Alcalá Zamora amb les seves paraules conciliadores aixecà el cor dels parlamentaris i evasí les petites passions partidistes que tant perjudiquen l'obra de la República.

J. SUNYOL I GARRIGA

Aquesta setmana passada ha estat la setmana més intensa de les viscudes al Parlament a partir del 14 de juliol. I no pas pels discursos o la intervenció directa dels catalans. La nostra emoció s'ha

LLUHI

traslluit en irreprimibles interrupcions quan el desconcertament que de Catalunya encara tenen alguns diputats es manifesta en forma ofensiva o molesta per a Catalunya. Aquesta setmana han pogut confirmar-se dos grans afavoridors de la nostra causa. L'un de lleial, noble, cordialíssim — don Niceto Alcalá Zamora —, al qui algú ha qualificat de "sinteticon" de la República.

Un altre — Santiago Alba — que, malgrat seu, afavoreix Catalunya amb la seva incomprensible voluntat que provoca reaccions tan profitoses per a la nostra causa com la de la famosa sessió de dijous. Per acabar d'ésser ben optimista respecte del nostre plet, potser convindrien mitja dotzena d'Albes i una dotzena de Rojo-Villanoves.

A remarcar també, d'aquesta setmana, el discurs d'un diputat galleguista — el senyor Castelao —, que ens delectà amb un magnífic cant

ESTELRICH

a Galícia que mereixé una sincera ovació de la Cambra. Llàstima que després d'aquest discurs ens haguessim de posar de malhumor amb l'elucubració cerebral de don Miguel, el de Salamanca, car nosaltres hauríem preferit que el parlament de l'espanyolista Unamuno hagués estat anterior al del galleg, senyor Castelao. Car d'aquesta manera la natural poesia i la frescor literària d'aquest darrer ens hauria tret el mal gust de boca de l'altre.

Finalment, considero remarcable la intervenció del nostre particular amic Gabriel Alomar (debut parlamentari en aquestes Corts) con-

tant al diputat socialista i excellent declamador dramàtic senyor Ovejero.

Els diputats catalans a les Corts cal que tinguem ben present, en les nostres actuacions parlamentàries, no solament els companys ministres i diputats que actuen amb nosaltres, sinó els 500.000 vots que avalen l'Estatut.

JOAN LLUHI

Pels que, com jo, sempre hem cregut amb la lleialtat i la bona fe d'Alcalá Zamora, la seva actitud de dijous no va constituir cap sorpresa. Don Niceto, amb el to cordial que va saber donar al seu discurs, aconseguí fer reviure els millors moments de solidaritat republicana que han fet possible el triomf de la República i que van donar la confiança a la democràcia catalana per a trobar una solució al plet històric de Catalunya. La tarda, doncs, fou profitosa per a Catalunya i per a la República, car aquesta ho tindrà mai la vida assegurada sense donar a la nostra causa la solució formulada en l'últim plebiscit.

Ens convenia molt a tots sostenir-nos a l'ambient de desconfiança que els republicans del 15 d'abril havien sabut anar connectant. Al Parlament manca una minoria monàrquica, que doni la cara com a tal que servís d'aglutinant de tots els republicans davant dels grans problemes. Afortunadament a falta d'aquesta minoria el senyor Alba va tenir la clara inhabilitat política d'aconseguir el moment d'efusió que va produir-se, o sigui exactament tot el contrari del que ell, segurament, es proposava.

Hem guanyat una batalla més a favor de l'Estatut. A la Cambra hi

ESTELRICH

tenim bons i lleials amics, però seria infantil negar que també hi ha un corrent nacionalista que com a tal és manifestament contrari a les nostres aspiracions. Aquest corrent no troba entre els catalans la resistència nacionalista que desitja i que faria impossible la solució de concòrdia. Nosaltres presentarem sempre la batalla en el camp liberal, l'únic que sense violències pot fer triomfar el problema de Catalunya.

VENTURA GASSOL

Aquesta setmana s'ha posat en evidència, una vegada més, que Catalunya té un gran amic que és don Niceto Alcalá Zamora i un gran enemic que és don Santiago Alba.

S'ha demostrat també que l'Estatut tindrà en don Niceto un defensor tan entusiasta com nosaltres mateixos... Recordem quin emoció evocà el feu de les hores d'angoixa passades per catalans i castellans que treballaren per la República?

Era convenient — molt convenient — que algú ho recordés, car semblava que per part de certs elements es comencés a oblidar.

GASSOL

JOAN ESTELRICH

Crec que el senyor Alba ha estat molt inhàbil i que ha donat lloc a que Alcalá Zamora es cresqués en la rectificació.

Suposant que s'havia de perdre l'esmena federal, evidentment s'hagués guanyat molt no anant a la votació.

En quant a l'Estatut, jo asseguro tres temes:

Primer: Abans de les eleccions en què tot era favorable i de color rosà.

Segon: Després de les eleccions i del plebiscit pro-Estatut, en què es nota l'ambient desfavorable degut en gran part a la política de l'Esquerra, no solament al Congrés, sinó a Catalunya.

Tercer: El moment actual en què sembla que va millorant.

Es una llàstima que no tots els personatges compromesos pel Pacte de Sant Sebastià no es comportin amb el mateix entusiasme que el senyor Alcalá Zamora. Ja raig dir, però, aleshores, que la Monarquia no era l'únic obstacle que s'oposava a la solució del nostre plet, car avui, amb la República, encara surten evidents dificultats.

Per resumir: Malgrat tot, el problema català ha guanyat terreny, el primer lloc per la unitat catalanista feta a Catalunya a l'entorn de l'Estatut. En segon lloc, perquè hi

amplià el radi de compensació de les coses de Catalunya.

Cal dir, però, que aquesta compensació no es deu exclusivament a la República, car és un fenomen que s'inicià molt abans i que, en realitat, es produí com una reacció contra la Dictadura.

DOMENEC DE BELLMUNT

La nostra posició

L'editorial que del nostre amic Sunyol publicàvem en el darrer número de LA RAMBLA cridant a una concòrdia tots els catalans i aixecant la bandera blanca de l'Estatut per tal d'aconseguir-ho ha meregut l'honor d'ésser acollida i comentada. Els uns, d'una manera directa; els altres, han preferit silenciar d'on provenia la crida. Tant se val, però. A tots, agraïts.

Com ja deia el nostre amic, no volem recollir cap al·lusió ni o menys encoberta que li hagi pogut ésser dirigida; però sigui'n permès de dir que LA RAMBLA segueix lamentant que no s'hi compartís per tots els bons patriotes catalans que en moltes ocasions, han palesat el seu amor a Catalunya, el criteri que aquesta és l'hora de la concòrdia catalana, concòrdia lleial, sentida de debò i sense cap reticència. Concòrdia catalana en les paraules i els fets.